

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

<i>Губніцька Валентина Віталіївна</i> ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕМОКРАТИЧНОГО ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ...	126
<i>Грунь Олександр В'ячеславович</i> ПРИНЦИПИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВІРТУАЛЬНІЙ РЕАЛЬНОСТІ	128
<i>Дараган Євген Олександрович</i> ВИДИ КОДИФІКАЦІЙНИХ АКТІВ	131
<i>Лисак Станіслав-Юрій Юрійович</i> ПЕРІОДИЗАЦІЯ РОЗВИТКУ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	134
<i>Лисенко Ангеліна Володимирівна</i> НАНОТЕХНОЛОГІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВА ВИСОКИХ ТЕХНОЛОГІЙ	137
<i>Odarii Viktor Vitaliiiovych</i> GRAUNDS OF ENFORCEMENT ACTIVITIES	140
<i>Шенцева Ольга Петрівна</i> ДІАЛОГ ТА ЗІТКНЕННЯ ЦИВІЛІЗАЦІЙ В ІНДУСЬКОМУ ПРАВІ	143

СЕКЦІЯ 3. ІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

<i>Аніщук Ніна Володимирівна</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ЖІНОК НА ВАЖКИХ РОБОТАХ В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ	146
<i>Горяга Оксана Вікторівна</i> ЩОДО ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КОПНИХ СУДІВ ЯК ФОРМИ НЕДЕРЖАВНИХ СУДІВ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО.	149
<i>Єфремова Наталя Володимирівна</i> ДИТИНА В ДЖЕРЕЛАХ ПРАВА ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО	151
<i>Корнієнко Ірина Валеріївна</i> ВПЛИВ ВІЗАНТІЇ НА ФОРМУВАННЯ ЦЕРКОВНОГО ПРАВА КИЇВСЬКОЇ РУСІ	155
<i>Любичанківський Ольгерд-Ілля Ілліч</i> СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК АВСТРІЙСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ГЕНДЕРНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	158
<i>Саранчук Олександра Валеріївна</i> ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ВОЛОСНИХ СУДІВ ПІВДНЯ УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ	160
<i>Artur Lis</i> KSIĘGA ELBLĄSKA JAKO ŹRÓDŁO POZNANIA ŚREDNIOWIECZNYCH ZWYCZAJÓW KARNYCH NA ZIEMIACH POLSKICH.	164
<i>Marzena Dyjakowska</i> PROCES MICHAŁA PIEKARSKIEGO PRZED SĄDEM SEJMOWYM W 1620 R.	167

СЕКЦІЯ 4. КОНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

<i>Терлецький Дмитро Сергійович</i> ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ АКТАМИ, ЩО ВИЗНАНІ НЕКОНСТИТУЦІЙНИМИ	172
<i>Афанасєва Мар'яна Володимирівна</i> ПОВОЄННІ ВИБОРИ: ГОЛОСУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ВИБОРЦІВ ЗА КОРДОНОМ	175
<i>Mishina Natalia</i> LA RÉINTÉGRATION DES ENFANTS DÉPORTÉS LORS DES CONFLITS ARMÉS: UN NOUVEAU CHAMP D'ACTION POUR LES AUTORITÉS LOCALES ET RÉGIONALES.	178
<i>Бальцій Юрій Юрійович</i> МІСЦЕ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ЖИТЕЛІВ (ГРОМАДЯН ЗА МІСЦЕМ ПРОЖИВАННЯ) В СИСТЕМІ БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ МІСЦЕВОЇ (ЛОКАЛЬНОЇ) ДЕМОКРАТІЇ УКРАЇНИ	181

Marzena Dyjakowska

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji

Dr. hab., Profesor, kierownik Katedry Historii Ustroju i Prawa

PROCES MICHAŁA PIEKARSKIEGO PRZED SĄDEM SEJMOWYM W 1620 R.

Proces Michała Piekarskiego z 1620 roku był jednym z najgłośniejszych procesów o obrazę majestatu. Do początków XVI wieku zbrodnia obrazu majestatu pozostawała w Polsce domeną prawa zwyczajowego, zaś nieliczne w tej materii przepisy prawa stanowionego dotyczyły jedynie niektórych związanych z nią kwestii, np. kwalifikacji prawnej poszczególnych czynów czy grożącej za tę zbrodnię kary. Konstytucje sejmowe również nie przedstawiały pełnego obrazu zarówno form działania, jak też sankcji. I tak konstytucja z 1510 roku, wbrew sugestii zawartej w tytule (*Poena statuta contra violatores consiliariorum et Nuntiorum, ad conventus publicos proficiscentium*) [9, s.169], określała tylko przedmiot ochrony karnej (obok króla mogły nim być osoby senatorów, posłów ziemskich i królewskich, sędziów i doradców monarchy) oraz kwalifikację prawną czynu. Zbrodnię stanowiły, zgodnie z brzmieniem przepisu, wszelkie formy zamachu na osoby będące przedmiotem ochrony. Najistotniejszym postanowieniem kolejnej konstytucji, z 1539 roku (*Crimen laesae Majestatis*), było ograniczenie przedmiotu ochrony karnej do osoby monarchy, co oznaczało wyodrębnienie zdrady w sposób negatywny [9, s.270].

Powyższe postanowienia potwierdzone zostały w następnej konstytucji z 1588 roku, która określała ponadto podstawowe formy omawianej zbrodni. Znamienne jest, iż żadna z wymienionych konstytucji nie wskazywała sankcji, które pozostały określone przez prawo zwyczajowe. Wymiar kary pozostawiano wprawdzie – jak poświadczają współcześni autorzy – uznaniu sędziów, jednak i oni związani byli prawem zwyczajowym, które nakazywało karać obrazę majestatu karą śmierci, infamii oraz konfiskatą majątku (w najbardziej rażących przypadkach stosowanymi łącznie) [1, s.114]. Na brak wyraźnych wskazówek co do sankcji w polskim ustawodawstwie zwracał uwagę późniejszy autor Mikołaj Żalasowski, stwierdzając, że zależą one od uznania sędziego, zazwyczaj jednak stosowana jest kara wygnania, infamii i konfiskata (autor nie wspomniał przy tym o karze śmierci) [10, s.716].

Michał Piekarski herbu Topór, liczący zaledwie 23 lata właściciel wsi Bieńkowice, w niedzielę 15 listopada 1620 roku dokonał nieudanego zamachu na życie króla Zygmunta III. Chory psychicznie Piekarski zaatakował króla, kiedy ten udawał się z zamku na mszę do kolegiaty św. Jana w otoczeniu rodziny i dworu. Kiedy orszak zbliżał się do końca ganku i zwolnił, gdyż idący obok króla syn, królewicz Władysław podszedł do drzwi katedry, by przeczytać wywieszone tam pismo, Piekarski wypadł zza otwartych bocznych drzwi katedry prowadzących na Dziekanie wypadł zza otwartych bocznych drzwi katedry prowadzących na Dziekanie i dwukrotnie uderzył króla czekanem, zadając niegroźne rany: „Pierwszy cios uszedł z kielza po twarzy i zadał

lekką ranę przy obojczyku; drugi zniósł wierzchnią skórę na lewej szczęcie (...) Król uderzony padł na ziemię, ale natychmiast od Adama Kalińskiego [sekretarza biskupa krakowskiego] podniesiony zaszedł do bliskiej kaplicy, skąd po obwiązaniu rany do pałacu powrócił” [4, s.289].

Zamachowca, ciętego w czoło szablą przez królewicza Władysława, schwytano i uwięziono. Motywem zamachu miała być, wedle Pawła Piaseckiego, uraza Piekarskiego do króla, który z powodu choroby psychicznej ustanowił dla niego kuratelę: „Ów tedy szaleniec, sądząc się być skrzywdzonym (...) przedsięwziął był od dawnego czasu wyrzucić zemstę na królewską osobę”. Inspiracją do zamachu miało być zabójstwo króla Francji Henryka IV w 1610 roku, wówczas to bowiem Piekarskiemu „wpadło w myśl Króla Jego Mości, Pana swojego zabić, która w nim trwała od lat 10 według jego wyznania i kilka się razy na to już zapuszczał, za Dworem JKM jeżdżąc i okazji wykonania swego złego zamysłu upatrując (...)” [4, s.289].

Sądem właściwym w sprawach o *crimen laesae maiestatis* był początkowo sąd królewski, a następnie – od przełomu XV i XVI wieku – sąd sejmowy, funkcjonujący w czasie trwania sejmu pod przewodnictwem króla. O ile skład sądu monarszego zależał od króla, który mógł powołać na asesorów kilku wybranych urzędników, na sejmach udział w sądzie brał cały senat; posłowie ziemscy początkowo nie uczestniczyli w sądzie, choć mogli pośrednio wywierać wpływ na przebieg sprawy [8, s.94]. Utworzenie Trybunału Koronnego w 1578 roku spowodowało rozszerzenie składu sądu sejmowego. Zmiany wprowadzała powołana już konstytucja z 1588 roku: w sprawach o obrazę majestatu i zdradę skład sądujący został uzupełniony o ośmiu deputowanych z izby poselskiej, których głosy miały mieć taką samą wagę, jak głosy senatorów. Drugą ważną zmianę stanowił zakaz uczestnictwa króla w sądzie wymienionych spraw; składowi sądzącemu przewodniczył marszałek koronny, który dopiero po zapadnięciu wyroku odczytywał go w obecności króla [8, s.100].

W czasie rozpoczętego po kilku dniach procesu oskarżony zeznał na torturach, że działał w pojedynkę: „Lecz ów złoczyńca pośród najboleśniejszych męczarni żadnego współnika ani świadomego swej zbrodni nie wymienił; same tylko niedorzeczności prawiać i zawodu ręki swojej żałując” [4, s.290]. Wyrokiem sądu sejmowego został uznany winnym zbrodni obrazę majestatu, skazany na karę śmierci w formie kwalifikowanej, konfiskatę majątku i infamie; tę ostatnią karę, wedle słów wyroku, Piekarski ściągnął na siebie podnosząc rękę na króla, sam wykluczając się przez to ze stanu szlacheckiego. Karę infamii oraz zakaz dziedziczenia orzeczono także wobec potomstwa Piekarskiego (którego zresztą skazany nie posiadał), przewidziano także zrównanie z ziemią jego dworu w Bieńkowicach i wystawienie w tym miejscu kamiennej piramidy na pamiątkę jego haniebnego czynu [3, s.65-66].

Do wykonania tego ostatniego postanowienia nie doszło na prośbę rodziny skazanego; majątek Bieńkowice król nadał Janowi Kalińskiemu, który jako pierwszy pomógł mu po zamachu.

Proces przeciwko Michałowi Piekarskiemu stanowi sposobność do rozważań na temat oceny przez sąd choroby psychicznej oskarżonego. Iż sprawca zamachu na

Zygmunta III był osoba niepoczytalną, nie ulegało wątpliwości już w czasie procesu: „z młodych lat był zawsze dziwak, tetryk, melancholik, furiat wielki: któremu gdy już do średnich lat przychodził, szatańskie przenagabanie (bo powiadał, że miewał jakieś widzenia), tym więcej umniejszało. Ten przed tym bez żadnej przyczyny, jedno z samej furii a za poduszczeniem szatańskim, kucharza, szwagra swego Płazy, na zamku krakowskim zabił (...). Co widząc niektórzy powinni jego i przyjaciele, otrzymali nań opiekę, jako na tego co nie miał rozumu i rządzić się nie umiał. (...) Mało co z ludźmi obcował i mówił, sam w sobie żył, i milczeniem a ponurem okiem, melancholią się zabawiał, rozmaite w niej, (jak to pospolicie w melancholikach bywa) *imaginationes* (jako sam powiada) i widzenia albo raczej oszukiwania diabelskie miewając” [5, s.40]. (W. Stryeński w oparciu o podane przez źródła historyczne opisy zachowania Piekarskiego zidentyfikował jego chorobę jako odmianę schizofrenii) [7, s.15], jednakże w wyroku potraktowano sprawcę z pełną surowością. Na fakt ten zwracano uwagę jeszcze po dwustu pięćdziesięciu latach, w czasie procesu przeciwko konfederatom barskim; domagając się surowej kary dla Jana Kuźmy Antoni Opelewski argumentował, iż w przypadku przestępstwa tej wagi, co zbrodnia obrazy majestatu, stan psychiczny sprawcy nie wpłynął na jego łagodniejsze potraktowanie: „Nie miał Sąd Sejmowy w Roku 1620 żadnego względu nad piekarskim, iż ten w szaleństwie będąc, raz tylko uderzył Zygmunta III Króla!” [6, s.118].

Treść wyroku przeciwko Piekarskiemu świadczy, iż sąd sejmowy – wbrew postanowieniom prawa rzymskiego, stosowanego w dawnej Polsce pomocniczo w sprawach o zbrodnię obrazy majestatu [2, s.60-87] – nie uwzględnił choroby psychicznej oskarżonego. Z wypowiedzi Modestyna w D. 48,4,7,3 wynika bowiem, iż nawet w sprawach o *crimen maiestatis*, które traktowano surowiej niż inne przestępstwa, zwracano uwagę na pewne cechy sprawcy: „(...) nam et personam spectandum esse, (...) et an sane mentis fuerit”. Na przypomnienie zasługuje także konstytucja Teodozjusza, Arkadiusza i Honoriusza (C. 9,7) zapowiadająca odstąpienie od zniewagi słownej cesarza popełnionej m. in. *ex insania*, ponieważ sprawca zasługuje przede wszystkim na litość (*miseratione dignissimus*). Choroba psychiczna była zatem okolicznością jeśli nie zupełnie wyłączającą, to z pewnością zmniejszającą winę.

O popełniających przestępstwo osobach chorych psychicznie *III Statut* litewski w Rozdz. XI Art. 35 stanowił ogólnie: „A ludzie szaleni, którzy za dopuszczeniem Bożym od rozumu odszedwszy zwykli ludziom rany zadawać, a czasem i zabójstwo czynić. Tedy takowi, jeśli będą mieć majątność, od przyjaciół i Sług swych w zamknięciu mocnym i za strażą dobrą, zwłaszcza gdy w tym jawnie przez Urząd uznani będą, chowani byđz mają, a ubogich szalonych ludzi Urząd Nasz Miejski, gdzie się to trafi na imionach Książęcych, Pańskich, sami Panowie albo ich Urzędnicy w więzieniu zadzierżyć powinni. A jeśli by szalony z więzienia wyrwawszy się kogo zabił, albo ranił, tedy za zabitego w wieży na dnie rok i sześć niedziel, a za rany, w lżejszym więzieniu pół roku siedzieć ma. A gdyby kto takiemu szalonemu broni dodał, albo go do zbytku słowy pobudził, tedy ten sam według ważności występku za to ucierpieć powinien będzie”.

Pozwala to na wyciągnięcie wniosku, iż choć zgodnie z powołanym wyżej zaleceniem Modestyna w sprawach o zbrodnie obrazy majestatu należy mieć wzgląd na stan psychiczny oskarżonego, to jednak choroba nie gwarantuje bezkarności. Choć w *III Statucie* litewskim nie było wyraźnie mowy o ukaraniu sprawcy *crimen laesae maiestatis* niezależnie od jego zdrowia psychicznego, to jednak zasada wymierzania mu kary za zwykłe zabójstwo może świadczyć na rzecz pełnej lub w niewielkim tylko stopniu odpowiedzialności za znacznie cięższą zbrodnię, jak zamach na życie monarchy. Jest zatem bardzo prawdopodobne, iż sięgnięto również do znanej prawu rzymskiemu i litewskiemu zasady odpowiedzialności osób chorych psychicznie za najcięższe przestępstwa.

Inspiracją do sposobu wykonania na Piekarskim kary śmierci była egzekucja zabójcy Henryka IV, Ravaillaca. Zgodnie z decyzją marszałka wielkiego koronnego Michała Wolskiego, któremu wyrok pozostawiał decyzję co do ustalenia formy kary śmierci, Piekarski miał zostać rozerwany przez cztery konie; egzekucję poprzedziło szarpanie w drodze na miejsce kaźni ciała skazanego rozpalonymi szczypcami, a następnie spalenie i odcięcie prawej ręki (którą dokonany został zamach). Po wykonaniu kary ciało Piekarskiego miało zostać spalone, a prochy rozrzucone przez wystrzał armatni; ostatecznie prochy skazanego zostały wrzucone do Wisły [4, s. 290].

Wykaz źródeł i literatury:

1. Dyjakowska M. *Crimen laesae maiestatis*. Studium nad wpływami prawa rzymskiego w dawnej Polsce. Lublin, 2010. 279 s.

2. Dyjakowska M. Subsydiarne stosowanie prawa rzymskiego w Polsce przedrozbiorowej na przykładzie zbrodni obrazy majestatu. *Teka Kom. Praw. OL PAN*. 2012. S. 60–87.

3. Kontynuacja Indukty od UU. Instygatorów Koronnych wraz z ostateczną przeciw wszystkim Pozwanym i Przekonanym o ten Kryminal Konkluzją, przez Ur. Jana Nepomucena Słomińskiego Metrykanta Kancelarii Większej Koronnej czyniona, [w:] *Processus iudiciarius in causa respectu horrendi criminis regicidii in Sacra Persona Serenissimi Stanislai Augusti Regis Poloniae die 3 Novembris 1771 Anno Varsaviae commissi, ex instantia generosorum instigatorum Regni et M. D. Lihuaniae illorumque delatorum contra eiusdem criminis principales, compprincipales ac complices citatos, in iudiciis comitialibus Regni, Varsaviae gestus et formatus, Anno Domini 1773*. Varsaviae, 1774, S. 65–66.

4. Kronika Pawła Piaseckiego biskupa przemyskiego. Polski przekład wedle dawnego rękopismu, poprzedzony studyjum krytycznem nad życiem i pismami autora. Kraków, 1870.

5. Prawdziwe a krótkie opisanie jako Pan Bóg wielce pobożnego Pana N. Zygmunta III króla polskiego cudownie przy zdrowiu i żywocie zachował, na który się był jeden szalony człowiek usadził. R. P. 1620 dnia 15 Listopada [w:] *Ojczyście spominki w pismach do dziejów dawnéj Polski. Diariusze, relacje, pamiętniki... Tudzież listy historyczne do*

panowania królów Jana Kazimierza i Michała Korybuta, oraz listy Jana Sobieskiego, t. 1, Kraków, 1845.

6. Replika z Strony UU. Instygatorów Obojga Narodów i ich Delatorów na odpowiedź Jana Kuźmy [w:] *Processus iudiciarius in causa respectu horrendi criminis regicidii in Sacra Persona Serenissimi Stanislai Augusti Regis Poloniae die 3 Novembris 1771 Anno Varsaviae commissi, ex instantia generosorum instigatorum Regni et M. D. Lihuaniae illorumque delatorum contra eiusdem criminis principales, comprincipales ac complices citatos, in iudiciis comitialibus Regni, Varsaviae gestus et formatus, Anno Domini 1773, Varsaviae 1774. Statut Wielkiego Xięstwa Litewskiego, Wilno 1744.*

7. Stryeński W. Uwagi sądowo – psychiatryczne na marginesie historii. Zamach Michała Piekarskiego na króla Zygmunta III. „Przeglądu Lekarskiego”, R. 5, Seria II. 1949, nr 10.

8. Szcząska Zbigniew, *Sąd sejmowy w Polsce od końca XVI do końca XVIII wieku*, „Czasopismo Prawno – Historyczne”, R. 20, 1968, z. 1.

9. Volumina Legum. 1859. T. 1. URL: <https://www.wbc.poznan.pl/dlibra/publication/47649/edition/64283?language=en#description>

10. Zalasowski M. *Ius Regni Poloniae. Posnaniae 1702*. URL: <https://www.wbc.poznan.pl/dlibra/publication/340160/edition/278487?language=pl>

Ключові слова: Судовий процес над Міхалом Пекарським 1620 року, розвиток кримінального права в Речі Посполитій.

Keywords: The trial of Michał Piekarski from 1620, development of criminal law in the Polish-Lithuanian Commonwealth.